

บทวิเคราะห์ศักยภาพทางการบริหารและแนวทางการพัฒนาเชิงระบบ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

An Analysis of Administrative Potentials and Development Guidelines Based on the Systems Theory for Phrapariyattidhamma Schools, General Education Section

พส-สุนรร ธีรปัญญา*

บทคัดย่อ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นหนึ่งโรงเรียนที่มีการนำการบริหารงานเชิงระบบหรือการบริหารงานตามทฤษฎีเชิงระบบมาใช้ในการบริหารจัดการ เป็นการบริหารจัดการยุคใหม่ที่มีการพิจารณาถึงองค์ประกอบในส่วนต่างๆ ทั้งระบบใหญ่และระบบย่อยว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด และให้ความสำคัญในการนำสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่นๆ รอบองค์การมาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการด้วย เพื่อให้กระบวนการบริหารนำไปสู่การปฏิบัติจริง ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์ระบบของทฤษฎีไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output) มีการนำเทคนิคหรือวิธีการต่างๆ มาเสริมให้การปฏิบัติงานดีขึ้น ขจัดปัญหาและอุปสรรคให้น้อยลง มุ่งสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายให้สูงขึ้น จากบทวิเคราะห์พบว่า จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านงานทั่วไป

คำสำคัญ: การบริหารงานตามทฤษฎีเชิงระบบ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

Phrapariyattidhamma Schools, General Education Section that has administrative systems and management systems used by the theory of management. The management of a new era with regard to the composition of the various parts. Systems and subsystems

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

that are interrelated much. And featured in the environment or other factors. The organization is part of the management as well. The administrative process leading to the actual implementation. Its effectiveness in practice. The theoretical analysis of whether the inputs (In put) process (Process) and output (Out come) are adopting techniques or methods. In addition to better performance. Eliminate barriers to a minimum. To be successful, a higher goal. The analysis found that Strengths and weaknesses of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Section has four aspects: technical, budgetary and personnel in general.

Keywords : According to the theory of systemic administration, ecclesiastical schools.

๑. บทนำ

การศึกษา คือ กระบวนการพัฒนาชีวิต เป็นการพัฒนาเพื่อมนุษย์จะได้มีโอกาสสูงสุดในสิ่งดี ๆ ที่มนุษย์ควรจะได้ หนึ่งกิจกรรมที่ได้จากการศึกษานั้น ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การศึกษาจึงกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ซึ่งตรงกับหลักศาสนาที่มุ่งอบรมคนให้พัฒนาตนและตั้งมั่นอยู่ในคุณความดี^๑ การศึกษาตามหลักทางพระพุทธศาสนามีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์สืบทอดต่อกันมาสู่สังคมให้รู้จักจดจำ พิจารณา สังเกต ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมแล้วค่อยๆ พัฒนาขึ้น จนกลายเป็นการนำสภาพแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ ตลอดจนเรียนรู้ในระดับต่างๆ เช่น “วิถีชีวิต การรู้ สัจธรรมความจริงของชีวิต เพราะเมื่อเรียนรู้สัจธรรม

ความจริงของชีวิตแล้ว ผู้เรียนย่อมสามารถนำความรู้ไปพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนให้ดีขึ้น^๒ ในปัจจุบันปัญหาที่พบเจอของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ตั้งแต่เริ่มมีกฎหมายกำหนดให้มีการบริหารจัดการศึกษาวิชาชีพขั้นสูงและมีมาตรฐานวิชาชีพ ความจำเป็นในการยกระดับการศึกษาอย่างไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษายังไม่มีทิศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริการให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด^๓

^๑ ณรงค์ ธรรมคุณ, **หลักการสอน**, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๒ แสง จันทร์งาม, **ศาสนศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๔.

^๓ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๒**, (กองพระพุทธศาสนา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลให้ค้นหาว่ารูปแบบระบบการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งโลกข้อมูลข่าวสารนั้น ได้มีวิวัฒนาการเป็นเช่นไร และมีแนวโน้มเป็นไปอย่างไรในอนาคตข้างหน้า ทิศทางในการที่จะบูรณาการการศึกษาควรเป็นไปในทิศทางใด เพื่อให้ศาสนาทายาทรุ่นต่อๆ ไปได้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรของประเทศชาติและความคงอยู่ของศาสนาทายาทในพระพุทธศาสนาสืบไป

๒. วิวัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลได้คำนึงมาโดยตลอดว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องชี้นำสังคม และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พุทธศักราช ๒๕๔๐) ได้ระบุชัดเจนว่า “คนเป็นศูนย์กลางเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดทั้งด้านร่างกาย จิตใจความรู้ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”^๔ การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือที่เรียกกันว่า “นักธรรม” เกิดขึ้นตามพระราชดำริในพระมหาสมณเจ้า กรม

พระยาวชิรญาณวโรรส เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยในภาษาไทยเพื่อให้ภิกษุสามเณรผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ ตลอดจนเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป การศึกษาพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยแต่โบราณมา นิยมศึกษาเป็นภาษาบาลีที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับพระภิกษุสามเณรทั่วไป จึงปรากฏว่าภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างทั่วถึงจำนวนน้อย เป็นเหตุให้สังคมลดคุณค่าคนพระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถ การปกครอง และการแนะนำสั่งสอนประชาชน ดังนั้น จึงได้มีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้นสำหรับสอนพระภิกษุสามเณร ณ วัด บวรนิเวศวิหาร เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่ทรงรับหน้าที่ปกครองวัดบวรนิเวศวิหารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา กำหนดหลักสูตรการสอนให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดถึงการแต่งวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม^๕ การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยจึงกลายเป็นหลักของการพัฒนาเพื่อเป็นมรรควิธีการนำสังคมชาวพุทธให้ไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้อง^๖ ในการ

^๔ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สภากาชาดพม่า, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑-๒๓.

^๕ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๕๗.

^๖ พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์) และพระมหาทองดี ปญญาวิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๘-๖๐.

ปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในรูปแบบนี้ แม้จะเป็นที่ยอมรับได้ในหมู่ผู้มีการศึกษาชนชั้นกลาง แต่อีกด้านหนึ่งกลับเป็นการลดทอนพระพุทธรศาสนาให้เหลือเพียงคำสอนทางโลกียธรรมโดยเน้นหลักการหรือปริยัติเป็นสำคัญและมุ่งแต่เพียงความสำเร็จทางโลกที่ประจักษ์ได้เท่านั้น^๗ ภารกิจทางการศึกษาที่ต้องทำคือ การสร้างประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศ คณะสงฆ์ก็จำเป็นที่จะต้องสร้างบุคลากรทางการศึกษาขึ้นมาให้มีคุณภาพด้วยด้านการปฏิรูปการศึกษาแก่ศาสนทายาทของคณะสงฆ์ สังคม เพื่อให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะมีทักษะประสบการณ์ในการสอนเด็กให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนางานการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ^๘

๓. การบริหารงานเชิงระบบ

การบริหารเชิงระบบหรือการบริหารตามทฤษฎีระบบ เป็นการบริหารจัดการยุคใหม่ที่พิจารณาว่าองค์กรจะมีระบบใหญ่และระบบย่อยสัมพันธ์กันอยู่ภายใน และให้ความสำคัญในการนำสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่นๆ รอบองค์กรมาเป็น

ส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการด้วย โดยการดำเนินงานนั้นจะให้ความสำคัญระหว่างระบบย่อยกับระบบย่อย และระบบย่อยกับระบบใหญ่ภายในองค์กร และความสัมพันธ์ขององค์กรกับสภาพแวดล้อมจะมีผลต่อกันในทุกขั้นตอนเพื่อมุ่งสู่จุดหมายร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่าการบริหารงานเชิงระบบเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์กันและมีความเกี่ยวข้องกัน เป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อปฏิบัติงานให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามต้องการ^๙ และการบริหารเชิงทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีที่มองการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามหน้าที่ขององค์กรที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยถือว่าเป็นระบบกลุ่มของส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันที่ต้องการบรรลุจุดหมายร่วมกัน^{๑๐} ความสำคัญของการบริหารเชิงระบบคือ มีประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาในเรื่องของระบบโรงเรียน ความเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาและการทำงานร่วมกันกับกลุ่ม รวมถึงการทำให้ผู้บริหารมองเห็นปัญหาในภาพรวมของปัญหาอย่างเป็นระบบและมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ การบริหาร

^๗ พระไพศาล วิสาโล, *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๖.

^๘ วันชัย สุขตาม, “วิกฤตการณ์ของผู้นำไทย : ปัญหาและทางออก”, *วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๕) : หน้า ๑๒๗.

^๙ จันทรา สงวนนาม, *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยด์, ๒๕๔๕), หน้า ๘๔.

^{๑๐} ปราชญ์ กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๘๓-๘๔.

งานตามทฤษฎีระบบนี้ยังมีประโยชน์ในส่วนที่สามารถช่วยให้ผู้บริหารกำหนดขอบเขตและองค์การอีกทั้งยังสามารถสร้างระบบ^{๑๑}

๔. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

นักวิชาการต่างๆ ได้กำหนดแบ่งรูปแบบไว้หลายลักษณะซึ่งแตกต่างกันไป ผู้เขียนขอสรุปประเด็นและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดทฤษฎีและหลักการ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ๆ steniner จำแนกรูปแบบออกเป็น ๒ ประเภทคือ ๑) รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or-Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นรูปแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง เป็นต้น และ ๒) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or-Model-of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน^{๑๒} จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นข้างผู้วิเคราะห์ว่าการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย หรือการเปลี่ยนแปลงจากอีกสถานะหนึ่งไปเป็นอีกสถานะหนึ่ง โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ที่เรียกว่ารูปแบบหรือกระบวนการต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น

เติบโตหรือเจริญขึ้นกว่าเดิม มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นอุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะพัฒนานั้นจะเกิดขึ้นกับคนหรือสิ่งของก็ตามเป้าหมายสุดท้ายของรูปแบบการพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม และมีกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นระบบ เป็นลำดับ และเป็นขั้นตอน

๕. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑

“โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมี “เจ้าอาวาสวัด” เป็นผู้ที่ขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามี มีเป้าประสงค์คือ นักเรียนทุกรูปที่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างต่อเนื่อง ๖ ปี ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม มีความรู้คู่คุณธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานที่เพียงพอต่อ

^{๑๑} วิโรจน์ สารรัตนะ, การบริหารการศึกษา : นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๖), หน้า ๔๐.

^{๑๒} Stenin E, *Methodology of Theory Construction*, (Sydney : Educology Associates, 1988), p. 189.

การดำรงตนในสังคมได้อย่างเป็นสุขทุกสถานการณ์ รักธรรมชาติ รักประชาธิปไตย ก้าวทันเทคโนโลยี มีความเป็นสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย^{๑๓}

จากการประมวลแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนประมวลความเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ว่า トラบิตที่โลกยังหมุนรอบตัวเอง การศึกษาก็จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะการศึกษานั้นจะเกิดขึ้นด้วยตัวเองจากธรรมชาติก็ตาม หรือ การศึกษานั้นจะถูกจัดสรรให้เกิดเป็นรูปแบบหรือ

กระบวนการจากภาครัฐก็ตาม การศึกษาจะมีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด หากเรามองจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันเราจะเห็นภาพที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนว่าไม่มีใครต้านกระแสโลกาภิวัตน์ ด้านกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก หรือแม้กระทั่งปัจจุบันเราก็ไม่สามารถต้านกระแสแห่งยุคข้อมูลข่าวสารได้ ผู้เขียนจึงได้สรุปเป็นมโนทัศน์เชิงกระบวนการและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้^{๑๔}

ภาพที่ ๒ สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

จากภาพผู้เขียนอธิบายได้ว่า การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนั้น วัดเป็นสถานที่ใช้สำหรับศึกษาหาความรู้โดยมีพระเป็นผู้ถ่ายทอดมาทุกยุคทุกสมัย จวบจนกระทั่งใน

ยุคปัจจุบันที่มี “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ดำเนินการในลักษณะปิดเมื่อนำทฤษฎีเชิงระบบมาใช้ในการดำเนินการเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการบริหาร

^{๑๓} สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑, วิสัยทัศน์. แหล่งที่มา : <http://www.group-11.com/main.html> [๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๑๔} สัญญา เคนาภูมิ, “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ : The Writing Format of Research Conceptual Frameworks on Management”, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗) : หน้า ๓๓-๔๒.

๖. บทวิเคราะห์ศักยภาพเชิงระบบโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สำหรับบทวิเคราะห์ศักยภาพเชิงระบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้เขียนพยายามค้นหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยพบประเด็นการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้^{๑๕}

๑. จุดแข็ง (Strength)

๑.๑ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๑) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยคอยให้บริการแก่ผู้เรียนและชุมชน ๒) มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างดี ๓) ผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือระดับที่สูงขึ้น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ๔) ส่งเสริมบุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการทั้งในและนอกสถานที่ และ ๕) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ชุมชนและสังคม

๑.๒ ด้านงบประมาณ ได้แก่ ๑) มีอาคารสถานที่เรียนที่มั่นคงถาวร มีห้องเรียนที่

ทันสมัย และมีขนาดเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ของสถานศึกษา และ ๒) มีการคมนาคมที่สะดวก มีรถประจำทางผ่านอยู่ในย่านชุมชนที่เจริญ

๑.๓ ด้านบุคลากร มีดังนี้ ๑) บุคลากรที่ทำหน้าที่ครู และเจ้าหน้าที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๘๐ ส่งผลให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาไปแล้วเป็นที่ยอมรับของสังคม ๒) โรงเรียนให้การสนับสนุนแก่ผู้เรียน เรียนฟรี พร้อมทั้งค่าอาหารมื้อเช้า กลางวัน และที่พักโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากร และผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้และวิชาการในด้านต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และ ๔) ด้านกิจการนักเรียน ผู้เรียนได้รับการอนุเคราะห์ด้านทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

๑.๔ ด้านงานทั่วไป โรงเรียนยังไม่อาจกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างชัดเจนแม้ก็มีอาจทำได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน เพราะขาดทั้งงบประมาณและบุคลากรที่มีคุณภาพคอยสนับสนุน

๒. จุดอ่อน (Weakness)

๒.๑ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๑) ผู้เรียนที่มาจากต่างสถาบันกันย่อมมีความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน ดังการการปรับความรู้พื้นฐานต่างๆ ในหลายวิชา จึงส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ

^{๑๕} สัญญา เคนาภูมิ, “การสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจทางการบริหาร (Establish the strategy from the management survey research)”, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙) : หน้า ๒๘๔-๓๐๙.

ศึกษาของผู้เรียน ๒) ครูมีแผนการสอนที่ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งอยู่ในระหว่างการปรับปรุง เพื่อให้การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๓) การประชุม การติดตามผลการประเมินยังไม่ต่อเนื่อง เช่น ต้องมีการวิเคราะห์ และการแก้ไขด้วยระบบการบริหารจัดการแบบครบวงจร และพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานในองค์กรให้ดียิ่งขึ้นและช่วยกันค้นหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนในการทำงานของพนักงาน

๒.๒ ด้านงบประมาณ มีจำกัด ไม่เพียงพอในการขยายสถานศึกษาของโรงเรียน และการจัดซื้อจัดจ้างเกี่ยวกับงานด้านพัสดุครุภัณฑ์ เพราะขาดความเป็นระบบที่ชัดเจน

๒.๓ ด้านบุคลากร ขาดแคลนผู้สอนที่ตรงกับสายวิชาที่จบมา ครูผู้สอนบางท่านยังไม่ได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนโดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้

๒.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป การร่วมกิจกรรมระหว่างผู้เรียนภายในกลุ่มหรือกับโรงเรียนอื่นยังมีน้อย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีน้อย เพราะการแนะแนวและกรณีศึกษาตัวอย่างต่อเนื่อง

๓. โอกาส (Opportunity)

๓.๑ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๑) มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งเปิดโอกาสให้จัดการศึกษาได้ตามความต้องการของสถานศึกษา ๒) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงหรือระดับอุดมศึกษาทั่วไปได้ และ ๓) ในส่วนของ

ผู้ปกครองนั้นมีค่านิยมที่สนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป

๓.๒ ด้านงบประมาณ ได้แก่ ๑) สถานศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง พุทธศาสนิกชน ทั้งส่วนที่มีฐานะดีหรือผู้มีจิตศรัทธามาสับสนุนด้านการศึกษาและกิจกรรมการเรียนการสอน และ ๒) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในย่านชุมชนนั้นทำให้การเดินทางสะดวกมีรถประจำทางผ่าน

๓.๓ ด้านบุคลากร ได้แก่ ๑) การศึกษาระบบใหม่สนับสนุนให้ผู้สอนต้องมีประสบการณ์วิชาชีพครู หรือเข้าอบรมตามสาขาวิชาที่สอน และ ๒) เทคโนโลยีสารสนเทศเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษา สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ตามความต้องการของตนเองและสถานศึกษา

๓.๔ ด้านงานทั่วไป ได้แก่ ๑) โรงเรียนพัฒนาสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียน ๒) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา และ ๓) สถานศึกษาอยู่ในชุมชนที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ตามต้องการอยู่เสมอๆ

๔. อุปสรรค (Threats)

๔.๑ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๑) การขยายโอกาสทางการศึกษาของภาครัฐทำให้เยาวชนที่จะบวชเรียนลดลงจำนวนมาก ๒) สภาพสังคมในปัจจุบันมีผลต่อค่านิยมในการบวชเรียนของเยาวชนลดลง และ ๓) สภาพเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนของประเทศส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

๔.๒ ด้านงบประมาณ การพัฒนา

ปรับปรุงอาคารสถานที่และอุปกรณ์ทางการศึกษา ในปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายสูง โรงเรียนได้รับงบประมาณจำกัด และที่ดินมีราคาสูง ทำให้การขยายพื้นที่การใช้สอยเป็นไปได้ยาก

๔.๓ ด้านบุคลากร ได้แก่ ๑) การแข่งขันในการสรรหาบุคลากรในปัจจุบันมีสูง จึงเป็นอุปสรรคในการสรรหาบุคลากรในสถานศึกษา และ ๒) การจัดสรรงบประมาณที่มีในปัจจุบันมีจำกัดทำให้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาบุคลากร

๔.๔ ด้านงานทั่วไป ได้แก่ ๑) ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้นักเรียนต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ๒) ภาระหน้าที่ของประชาชนในปัจจุบันมีมาก ไม่อำนวยต่อการร่วมกิจกรรม และ ๓) การนำเสนอข่าวสารในด้านลบที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ที่เสนออย่างขาดวิจารณญาณส่งผลกระทบต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรมในทุกๆ ด้าน

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ด้านวิชาการ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างตำราเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันของโรงเรียน ๒) ด้านงบประมาณ รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและชัดเจนในการบริหารงาน ๓) ด้านบุคลากร รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ชัดเจนเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และเพื่อให้บุคลากรมีความมั่นคงและเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิชาการ และผู้เรียนมีความต่อเนื่องด้านการเรียนการสอน รายวิชา และ ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไป ต้องมีพระราชบัญญัติเพื่อการรองรับการพัฒนาในภาพรวมทุกๆ ด้าน ตลอดจนจนถึงการขยายองค์กรเพื่อ

รองรับการเจริญทางสังคมและการสร้างศาสนทายาทในระยะยาว

สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษาตามแนวคิดเชิงระบบมีความสัมพันธ์กันกับกระบวนการบริหาร (Process) ทั้งระบบโดยพิจารณาจากจุดแข็ง จุดอ่อน สิ่งคุกคาม และโอกาสจนถึงขั้นตอนสุดท้ายที่ได้ผลลัพธ์ที่พบคือ ๑) ปัจจัยที่ป้อนเข้าสู่ระบบการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ประกอบด้วย บุคลากร การเงิน วิทยุ และการฝึกปฏิบัติ นโยบายรัฐบาล การบริหารขององค์กรส่วนท้องถิ่น โครงสร้างของกฎหมาย รวมถึงปัจจัยป้อนจากโรงเรียนล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางของโรงเรียนที่ประกอบด้วย ผู้เรียนอาจต้องการให้สถานศึกษาจัดการให้ทำงานได้เหมาะสมหรือต้องการเรียนต่ออีก ครูอาจต้องการเงินเดือนสูงขึ้น สภาพการทำงานดีขึ้น ความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น คณะกรรมการบริหารโรงเรียนอาจต้องการคุณภาพและผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่การลงทุนมากขึ้น ๒) กระบวนการถ่ายโยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้ปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนปัจจัยป้อนเข้าจากสภาพแวดล้อมเป็นผลลัพธ์ทางการศึกษาในลักษณะการบริหารงานเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนทั้งการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายและการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในลักษณะการตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และ ๓) ผลลัพธ์ทางการศึกษา เมื่อได้ดำเนินการเปลี่ยนปัจจัยป้อนเข้าตามกระบวนการจัดการศึกษาแล้วผลลัพธ์ที่ได้คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เจตคติของผู้เรียนต่อโรงเรียน

การปฏิบัติงานของครู ความพึงพอใจในงานของครู ระดับการพัฒนาการของผู้เรียนและครู การลาออก กลางคันของผู้เรียน การลาออกของครู การขาดเรียนของผู้เรียนและการขาดงานของครู การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู และระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สุดท้ายคือสถานศึกษาได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ทางการศึกษาที่เป็นผู้เรียนมีพัฒนาการ

ทุกด้านจากการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข สามารถเรียนต่อและประกอบอาชีพได้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาอื่นและชุมชนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการศึกษาให้กับพระ เณร ที่จะเป็นศาสนทายาทของพระพุทธศาสนาในกาลต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

จันทร์หา สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊ค พอยต์, ๒๕๔๕.

ณรงค์ ธรรมคุณ. **หลักการสอน**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

ปราชญ์ กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ปกรณ์ ปรียากร. **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิช, ๒๕๕๔.

พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์) และพระมหาทองดี ปัญญาชีโร. **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. กรุงเทพมหานคร : อาทรรการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. **เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๕**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๕๔.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิติ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕.

แสง จันทร์งาม. **ศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๖๒. กองพระพุทธศาสนา : สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. เรื่องสอบธรรมสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๔.

(๒) วารสาร :

วันชัย สุขตาม. “วิกฤตการณ์ของผู้นำไทย : ปัญหาและทางออก”. วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๕).

สัญญา เคนาภูมิ. “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ : The Writing Format of Research Conceptual Frameworks on Management”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๗).

_____. การสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจทางการบริหาร (Establish the strategy from the management survey research)”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙).

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑. **วิสัยทัศน์**. แหล่งที่มา : <http://www.group-11.com/main.html> [๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙].

๒. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

Stenin E. *Metthodology of Theory Construction*. Sydney : Educology Associates, 1988.